

Vuosittainen raportti 2020

Ylöjärven väestön hyvinvointi
ja kaupungin toimenpiteet sen edistämiseksi

Kaupunginhallitus 26.4.2021

Kaupunginvaltuusto 24.5.2021

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Ylöjärveläisten hyvinvoinnin tila ja toimenpiteet sen edistämiseksi	2
Lapset ja lapsiperheet	2
Koululaiset ja nuoret	3
Työikäiset.....	4
Ikäihmiset	5
Kaikki ikäryhmät.....	6
3 Johtopäätökset	8
4 Valtuustokäsittely	9
Raportin laatijat	9
Raportin hyväksyminen.....	10
Lähteet	10

1 Johdanto

Kuvaus Ylöjärven kaupungin väestöstä, sen hyvinvoinnista ja kaupungin toiminnasta sen edistämiseksi vuosina 2017-2020 sisältyy kaupunginvaltuuston 7.12.2020 hyväksymään [laajaan hyvinvointikertomukseen 2021-2024](#) (luku 3, sivut 13-27). Näin ollen lakisääteinen vuoden 2020 raportti väestön hyvinvoinnin tilasta ja sen edistämisestä päätettiin rajata Covid-19- (myöh. korona-) epidemian vaikutuksiin ylöjärveläisten hyvinvoinnissa ja kaupungin siihen kohdentamiin toimenpiteisiin.

Ylöjärveläisten hyvinvointia koronaepidemian keskellä sekä sen edistämiseksi tuotettuja palveluja tarkastellaan tässä vuosiraportissa ikäluokittain. Tietolähteinä korostuvat kaupungin omien toimijoiden näkemykset väestön hyvinvoinnin tilasta ja niiden tuottamista palveluista. Vertailukohtana käytetään valtakunnallista tilannetta vuonna 2020 kuvaavaa tietoa THL:n asiantuntija-arvioihin ja tilastotietoon perustuen.

Vuosittainen raportti on käsiteltävänä kaupunginhallituksessa 26.4.2021 ja kaupunginvaltuustossa 24.5.2021.

2 Ylöjärveläisten hyvinvoinnin tila ja toimenpiteet sen edistämiseksi

Lapset ja lapsiperheet

THL:n (2021) mukaan koronaepidemian aiheuttamista haasteista huolimatta suurin osa suomalaisista vauvaperheiden vanhemmista oli vuonna 2020 tyytyväisiä elämäänsä, itseensä vanhempana ja koki perheensä arjen sujuneen vauvan syntymän jälkeen hyvin. Suurimman osan mielestä koronaepidemia ei ollut vaikuttanut puolisoiden väliseen läheisyyden tunteeseen tai erimielisyyksiin. Erityisesti synnyttäneiden vanhempien yksinäisyyden tunne oli kuitenkin lisääntynyt. Yhteydenpito isovanhempiin ja ystäviin oli vähentynyt suurella osalla. Toisaalta monessa perheessä perheen yhteinen aika oli lisääntynyt.

Ylöjärven neuvoloissa koronaepidemian nähtiin vaikuttavan lapsiperheiden jaksamiseen jonkin verran perheiden tukiverkkojen pienentyttyä. Isovanhemmat ja muut hoitoavut olivat pois käytöstä, ja tämä näkyi etenkin kotona olevien vanhempien jaksamisessa. Erilaisten vauvaryhmien ja kerhotoiminnan puuttuessa vertaistuen ja sosiaalisten kontaktien puute nousivat esiin neuvolan vastaanotoilla.

Koronaepidemiasta johtuen Ylöjärven neuvolan toimintaa supistettiin keväällä 2020. Supistustoimet näkyivät esimerkiksi 2-, 3- ja 5-vuotiaiden tarkastusten siirtämisellä. Perheet, joissa ajateltiin olevan jo ennestään lisääntynyttä tuentarvetta tai huolta lapsen kasvusta tai kehityksestä, tarkastettiin THL:n suosittelman aikataulun mukaisesti. Neuvolan vastaanottotoiminnan supistamisen takia laajennettiin neuvolan sähköisen chat-palvelun käyttöä.

Tällä haluttiin turvata perheille mahdollisimman helppo ja kynnyksetön yhteydenottotapa neuvolaan puhelinpalvelun ohella.

Kevään 2020 poikkeusolojen aikana Ylöjärvellä toteutetut varhaiskasvatuksen toiminnan supistukset, avoimen kerhotoiminnan (Vihriälä) jääminen tauolle, etäkoulu sekä harrastustoiminnan sulkeutuminen vaikuttivat lasten ja perheiden jaksamiseen ja arkeen monin tavoin. Suuri osa lapsista oli pois varhaiskasvatuksesta, minkä takia osa erityisestä tuesta sekä kuntoutuksesta jäi lapsille antamatta. Syksyllä tuen tarpeissa oli havaittavissa kasvua. Varhaiskasvatuksen saamalla korona-avustuksella palkattiin päiväkoteille yhteinen hyvinvointipedagogi.

Palvelujen rajoittamisen lisäksi tuen tarpeen kasvuun saattoi vaikuttaa perheiden kokonaistilanne sekä päiväkotikäisten että kouluikäisten lapset ollessa kotona ja monen vanhemman jäädessä samanaikaisesti keväällä kotiin etätöihin. Kaiken tämän yhteensovittaminen oli varmasti hyvin hankalaa. Harvassa kodissa on tilaa useiden ihmisten keskittymistä vaativaan työskentelyyn. Osa vanhemmista koki tilanteen uuvuttavana.

Perhe- ja mielenterveyspalveluissa koronaepidemia aiheutti alkuvuonna palveluiden käytön notkahduksen. Erilaiset ryhmähoidot peruttiin, lähi- ja verkostotapaamisia jouduttiin osin perumaan ja osin järjestämään etäyhteyksin. Sovittuihin tutkimusjaksoihin tuli jonkin verran peruutuksia ja jaksoja viivästettiin perheiden toiveesta. Lisäksi kuntalaiset peruivat myös koronan vuoksi aikoja. Tämä aiheutti hoitovelkaa ja näkyi lisääntyneenä palveluiden kysyntänä loppuvuotta kohden.

Myös osa sosiaalihuollon palvelutoiminnasta oli osan vuodesta suljettuna (mm. toiminta perhekioskilla, erilaiset ryhmät). Lisäksi palvelujen kysyntä väheni osittain, kun perheen ulkopuolisia kontakteja pyrittiin välttämään (esim. lapsiperheiden kotipalvelu). Tilanne normalisoitui kuitenkin syksyyn mennessä ja esim. huoli-ilmoitusten määrässä keväällä tapahtunut väheneminen vaihtui syksyn aikana kasvaneeksi ilmoitusten määräksi. Koko vuoden osalta lastensuojeluilmoitusten (alle 18-vuotiaat) määrä kasvoi kaikkiaan noin 15 prosenttia edellisestä vuodesta.

Koululaiset ja nuoret

Kevään etäopetusjakson vaikutukset koululaisten hyvinvointiin olivat osin ristiriitaiset. Perhe- ja mielenterveyspalveluiden näkökulmasta koulujen siirtyminen etäopetukseen kuormitti perheiden jaksamista ja päihde- ja perheongelmat näyttivät hankaloituvan kevään 2020 mittaan. Lasten ja nuorten sosiaalisten suhteiden kapeutuminen erilaisten koronarajoitusten takia vaikutti erityisesti nuorten luottamukseen tulevaisuuteen lisäten näköalattomuutta ja ahdistuneisuutta. Etäopiskelun ja etätöiden aiheuttama perheiden väsymys ja ns. verkko-someähky havaittiin myös vapaa-aikapalveluissa, jonka järjestämiin etäharrastuksiin ei näyttänyt riittävän energiaa.

Palautetta saatiin kuitenkin myös siitä, että osalle oppilaista keskittyminen opiskeluun oli helpompaa kotona kuin koulussa. Rehtorit raportoivat, että kevään etäopetusjakso ei näyttänyt

lisäävän merkittävästi erityisen tuen tarvetta. Tämä tuli esille valtion korona-avustuksen hakemisen yhteydessä. Toisaalta ilmaistiin, että koulu on monille lapsille hyvin tärkeä sosiaalinen yhteisö. Jos tämä osa otetaan arjen toiminnasta pois, tilanne saatetaan kokea jopa ahdistavana. Lisäksi etäopetustilanne on lähiopetusta passiivisempaa. Opetuksen osalta osa oppilaista kärsi siitä, että etäopetuksessa ohjauksen ja avun saaminen ei ole yhtä helppoa kuin lähiopetuksessa. Nämä vaikutukset olivat nähtävissä myös toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa.

Oma haasteensa etäopetuksen toteuttamiseen asettivat tekniset valmiudet sekä kodeissa että kouluilla. Tästä haasteesta selviydettiin kuitenkin erittäin hyvin, kun huomioon otetaan vain muutaman päivän siirtymäaika lähiopetuksesta etäopetukseen. Ylöjärvellä perusopetuksen saamaa valtion korona-avustusta käytettiin lisäopettajien ja koulun käynninohjaajien palkkaamiseen, jakotunteihin sekä erityiseen tukeen. Oppilas- ja opiskeluhuollon palvelut siirtyivät etäopetuksen aikana pääosin verkkoon. Lähipalvelua järjestettiin tarpeen mukaan.

THL:n (2020) mukaan nuoret kokivat koronakevään ja -kesän aikana enemmän stressiä kuin vanhemmat ikäluokat. Maaliskuussa 2020 Ylöjärvellä otettiin käyttöön Zoturi Oy:n verkkoauttamisen kokonaisuus nuorille ja heidän vanhemmilleen. Kokonaisuus sisältää Onks tää normaalia? – nuorten verkkoauttamispalvelun, En jaksa -vanhempien verkkoauttamispalvelun sekä verkkoauttamisen akatemian ammattilaisille. Koronaepidemia lisäsi verkossa annettavan avun tarvetta; vuoden aikana nuorten käyntejä Onks tää normaalia - palvelussa oli yli 4000 ja vanhempien kontakteja En jaksa -palvelussa liki 6000.

Huhtikuussa 2020 toteutettiin perusopetuksen etäkoululaisille ruokakassijakelu tekniikka ja ympäristöosaston toimitilat -vastuualueen toimesta. Ruokakasseja jaettiin huhtikuussa kahdessa erässä yhteensä 4500 kappaletta, ja niissä oli huomioitu erityisruokavaliot kasvis, gluteeniton, laktoositon ja maidoton. Ruokakassijakelua täydennettiin loppuvuodesta 2020 vielä 1000 kassilla Kauraslammen koulun etäopetusjakson ajan. Yhteensä ruokakasseja jaettiin siis 5500 kappaletta.

Työikäiset

Koronaepidemiolla oli monenlaisia vaikutuksia suomalaisten työikäisten arkielämään ja elintapoihin. THL:n (2020) mukaan vaikutukset olivat terveyden ja hyvinvoinnin kannalta kielteisiä, mutta myös myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi liikunnassa ja ravitsemuksessa oli nähtävissä ainakin osalla. Alkoholinkulutus väheni epidemian ensimmäisen aallon aikana. Sähköinen asiointi ja etätö varsinkin koulutetummalla väestöllä lisääntyi. Moni koki lisääntyvää yksinäisyyttä. Onkin arvioitu, että kokoontumisiin ja sosiaalisiin kontakteihin liittyvät rajoitustoimet ja henkilökohtaisen palvelun väheneminen olisivat olleet merkittävimpiä työikäisten tilannetta vaikeuttavia muutoksia.

Lomautukset ja työttömyys yleistyivät vuoden 2020 mittaan, mikä heikensi monen taloudellista tilannetta ja loi epävarmuutta jatkosta. Huoli taloudellisesta toimeentulosta oli yleistä. Työikäisillä epidemiatilanteeseen liittyvistä huolista yleisin oli se, että joku läheinen saa koronavirustartunnan tai että itse tartuttaa jonkun muun. Terveydenhuollon ammattilaisilla todettiin muuta väestöä enemmän psyykkistä kuormittuneisuutta. (THL 2020.)

Ylöjärven työttömyysprosentti kasvoi vuoden aikana 2019 lopusta (7,0%) vuoden 2020 loppuun mennessä (10,1%) 3,1 prosenttia. Vuoden aikana työttömien työnhakijoiden määrä lisääntyi 510 henkilöllä, mutta työttömyyden kasvu oli alhaisempaa kuin Pirkanmaalla keskimäärin. Työikäisten sosiaalityössä epidemian vaikutukset näyttäytyivät Ylöjärvellä ennakoitua vähäisempinä. Työttömyysturvaan ja Kelan etuuksiin tehdyt muutokset vähensivät osaltaan mm. ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen tarvetta.

Ikäihmiset

Koronaepidemia vaikutti merkittävästi ikääntyneiden kuntalaisten elämään koko vuoden 2020 ajan. Valtakunnalliset ja paikalliset ohjeet, suositukset ja rajoitukset kohdistuivat suurelta osalta juuri 70 vuotta täyttäneisiin kuntalaisiin heidän suojelemisekseen koronatartunnalta. Toisaalta epävarmuus tilanteesta ja rajoitukset vaikuttivat ikääntyneiden elinpiiriin ja liikkumiseen. Tämä osaltaan vähensi osallisuutta ja sosiaalisten suhteiden määrää, joilla on tärkeä merkitys hyvinvoinnille.

Ikääntyneiden palveluissa koronarajoitukset ja suositukset toivat kaupungille lisääntyneitä tehtäviä ja toimintojen uudelleen järjestelyjä sekä lisääntyneitä kustannuksia palvelujen järjestämiseen. Koronaepidemiasta ja henkilöstön saatavuusongelmista huolimatta ikääntyneille kuntalaisille suunnatuissa palveluissa turvattiin riittävä henkilöstö asiakkaiden tarpeenmukaisen monialaisen palvelutarpeen arvioinnin, tutkimuksen, hoivan ja hoidon järjestämiseksi.

Epidemian alkuvaiheessa keväällä 2020 kaikille yli 70-vuotiaille kuntalaisille toteutetuilla puhelinsoitoilla kartoitettiin avun tarve ja tarvittaessa järjestettiin palveluja arjen sujumiseksi rajoituksista huolimatta. Tarpeiden, pyyntöjen ja heränneen huolen perusteella tehtiin uusintasoittoja erityisesti 80 vuotta täyttäneille kuntalaisille palvelujen tarpeen kartoittamiseksi. Yhteydenotot koettiin saadun palautteen perusteella erittäin myönteisesti.

Neuvontaa ja asiakasohjausta ikääntyneille toteutettiin lähes normaaliin tapaan. Osa ikäihmisille suunnatuista palveluista, kuten erilaiset kuntouttavat ryhmätoiminnot, Lähitori-palvelut, päivätoiminta ja kylvetyspalvelut, jouduttiin sulkemaan ja/tai ryhmäkokoja pienentämään suositusten mukaisesti. Asiakkaille järjestettiin korvaavia kotiin vietäviä palveluja tilalle. Lisäksi kotona asuville rintamaveteraaneille vietiin kotiin mm. ilmainen ruokakassi.

Liikuntapalveluiden liikunnanohjaajat toteuttivat keväällä 2020 kotikuntoutusta geriatrian poliklinikan toimintana kotihoidossa oleville asiakkaille ja kotikuntoutusta pienryhmätoimintana. Yhteisökodin asiakkaisiin ja Lähitorin kävijöihin pidettiin yhteyttä puhelimitse ja somen kautta. Kotihoidon asiakkaille palvelut turvattiin lisäämällä henkilöstöresursseja vuokratyövoiman ja ostopalvelujen kautta. Palvelujen turvaamiseksi koronarajoituksia ja ohjeita noudatettiin mm. lisäämällä tarvittaessa kotihoidon käyntejä ja myös etäkäyntejä suljettujen tukipalvelujen tilalle. Turvallisen hoidon toteuttamiseksi kotihoidon tiimejä hajautettiin eri toimipisteisiin.

Omaishoitajien jaksamista tuettiin olemalla heihin yhteydessä useaan kertaan asiakasohjauksen ja omaishoidon kautta ja tarkistettiin palvelujen ja vapaan tarve. Kuntoutus- ja muistikeskuksen

potilaiden ja hoivakotien ja asumispalveluyksiköiden asiakkaiden hoidon, hyvinvoinnin ja turvallisuuden turvaamiseksi palkattiin lisää hoitohenkilöstöä huomioiden koronarajoitukset. Lääketieteellinen tuki hoivakoteihin turvattiin järjestämällä lääkärin viikonloppupuhelinpäivystys epidemian alkuvaiheessa.

Tehostetun palveluasumisen määrää lisättiin tarpeen kasvun mukaan. Paikkojen lisätarve tehostetussa palveluasumisessa oli 20 paikkaa verrattuna vuoteen 2019 ja se kohdistui kokonaisuudessaan vanhimpiin ikäryhmiin eli 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmään. Tehostetussa palveluasumisessa olevien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus kunnan koko 75 vuotta täyttäneestä väestöstä nousi edelliseen vuoteen verrattuna 7,0 prosentista 7,4 prosenttiin. Omaisten ja läheisten tapaamisten mahdollistamiseksi kuntoutusosastot ja hoivayksiköt hankkivat suojaplexejä tapaamishuoneisiin ja terasseille. Tablettitietokoneita hankittiin asiakkaan ja omaisen välisten kuvapuheluiden mahdollistamiseksi. Myös ikääntyneen ja omaisen yhdessä ulkoiluun kannustettiin huolehtien riittävästä turvallisuudesta.

Ylöjärven kaupungin oma palveluliikenne oli toiminnassa läpi vuoden palvelun liikuntarajoitteisten ja kotona asuvien ikäihmisten asiointimatkustuksen tarpeita koko kaupungin alueella.

Kaikki ikäryhmät

Covid-19 -infektio todettiin vuonna 2020 yhteensä noin sadalla ylöjärveläisellä. Altistuneita ja siten karanteeniin määrättyjä henkilöitä oli kaupungissa noin 840.

Koronaepidemian alkuvaiheessa terveydenhuollon toimintaa ajettiin ohjeiden mukaisesti voimakkaasti alas ja vastaanottokäynnit eri sektoreilla vähenivät merkittävästi, esimerkiksi lääkärikäynnit vuositasolla noin - 21 prosenttia. Osa tarvittavista käynneistä siirrettiin puhelimella hoidettavaksi ja osa siirtyi myöhempään ajankohtaan. Läheteiden määrä erikoissairaanhoidon väheni ja myös erikoissairaanhoidossa siirrettiin kiireettömiä hoitoja ja toimenpiteitä myöhempään ajankohtaan.

Vammaispalveluissa palvelujen käyttö vähentyi osassa palveluita, muun muassa kuljetuspalveluissa tehtiin noin 23 prosenttia vähemmän matkoja edelliseen vuoteen verrattuna. Palveluja pyrittiin järjestämään kuitenkin kaikissa olosuhteissa jossakin muodossa, mukautuksia tehtiin turvallisuusohjeet huomioon ottaen. Erityisesti kotona asuvien ja päiväajan toiminnallisia palveluja käyttävien vammaisten kohdalla esille nousi säännöllisen arkirytmien ja ohjatun toiminnan tarve hyvinvointia ylläpitävänä tekijänä.

Joukkoliikenteen palvelutason ylläpidosta huolehdittiin myös korona-aikana. Nysse-bussien vuorotarjontaa supistettiin myöhäisilloista ja viikonlopuista ravintoloiden sulkemisen vuoksi, mutta muilta osin joukkoliikenne palveli tavanomaiseen tapaan mm. työssäkäyviä, opiskelijoita ja koululaisia.

Kaupungin kiinteistöjen siivousta tehostettiin koronaturvallisuuden lisäämiseksi. Tekniikka- ja ympäristöosaston toimesta satsattiin myös erityisesti ulkoliikuntapaikkojen ylläpitoon mukaan

lukien hurjasti suositaan kasvattaneet laavut, kuntopolut, ladut ja leikkikentät. Keväällä 2020 ulkoliikuntapaikkojen samanaikaisia henkilömääriä rajoitettiin OKM:n ohjeen mukaisesti.

Yleisten alueiden hoitotason lisäksi panostettiin kevyen liikenteen väylien ympärivuotiseen kunnossapitoon kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden edistämiseksi. Loppuvuodesta 2020 sisäliikuntapaikkojen ollessa kiinni tai rajoitetusti käytettävissä eräiden ulkoliikuntapaikkojen muuttamista talvikäyttöön siirrettiin myöhemmäksi. Toimenpiteellä turvattiin olosuhteiden niin salliessa myös muun liikunnan kuin talviliikunnan harrastamisen jatkumista mahdollisimman pitkään.

Kaupungin johtoryhmä (tarpeen mukaisesti laajennettuna) käsitteli keväästä 2020 alkaen vähintään viikoittain koronatilannetta sekä ohjasi kaupungin koronaan liittyviä toimenpiteitä ja tiedotusta. Johdon valmiustasoa nostettiin tarvittaessa tilanteen mukaisesti.

Turvallisuus

Poliisin tulostietojärjestelmän (PolStat 2020) mukaan poliisin kotihälytykset lisääntyivät Suomessa tammi-kesäkuun 2020 välillä 30 prosenttia ja pahoinpitelyrikokset yksityisellä paikalla neljä prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan pahoinpitelyrikokset yleisellä paikalla vähenivät 19 prosenttia. Keväällä esiintyi valtakunnallisesti paljon huolta siitä, että päihdeongelmien määrä saattaisi lisääntyä nimenomaan kotiympäristöissä, kun suomalaisten elinpiiri keskittyi koteihin ja suuri osa ihmisistä teki etätöitä.

Koronaepidemia ja siihen liittyvät rajoitustoimet vaikuttivat päihteiden saatavuuteen ja käyttöön Suomessa. Alkoholin kokonaiskulutus väheni keväällä edelliseen vuoteen verrattuna, mutta kulutuksen muutos vaihteli väestöryhmittäin. Muutokset huumeiden käytössä olivat poikkeusolojen aikana keskimäärin pieniä. (THL 2020.) Ylöjärvellä liikenneturvallisuuden huononeminen ja siinä erityisesti huumeeksi luokiteltujen päihteiden lisääntyminen törkeiden liikennerikosten syiden taustalla herätti huolta.

Kuntalaisten osallistaminen ja sähköiset palvelut

Koronaepidemia vaikutti voimakkaasti vapaa-aikapalvelujen järjestämiseen, jolla tarjotaan kuntalaisille mahdollisuuksia nauttia osallisuudesta ja sosiaalisesta elämästä. Koronarajoitukset pakottivat monet tauolle tästä osasta elämää. Toimintojen ja tapahtumien peruminen kavensi monien ihmisten myönteistä elämänpiiriä ja lisäsi yksinäisyyden tunnetta. Vapaa-aikapalveluissa havaittiin kuntalaisten ahdistunutta ja masentunutta mielialaa.

Valtaosa vapaa-aikapalveluista jouduttiin ajamaan lähes kokonaan alas. Kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotilojen sulkeminen sekä eri tapahtumien peruminen vaikutti viikkotasolla jopa tuhansissa laskettavien ihmisten arkeen ja hyvinvointiin Ylöjärvellä.

Vapaaehtoistyön järjestäminen ja toteuttaminen vaikeutui koronarajoitusten takia. Vapaaehtoistyö.fi-palvelussa avattiin muutamia tehtäviä ja kolmatta sektoria yritettiin tukea sen hyödyntämisessä, mutta kaventuneet mahdollisuudet ihmisten kohtaamiseen sisältämään toimintaan luonnollisesti rajoittivat tällaisen toiminnan mahdollisuuksia.

Päätöksenteko myös poikkeusolojen aikana turvattiin ja sähköiset toimielinten kokoukset otettiin käyttöön. Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia seuraturatikan suunnittelutyöhön edistettiin kevään aikana useiden verkkokyselyiden kautta sekä elokuussa 2020 kaupungintalolla järjestetyn asukasillan myötä. Kaavoitus- ja maankäyttöpalvelut -vastuualueella mahdollistettiin kuntalaisten osallistuminen suunnittelu- ja kaavahankkeisiin koronaepidemiasta huolimatta.

Suunnitteluaineistoja oli mahdollista käydä ajanvarauksella katsomassa kaupungintalolla ja niitä laitettiin esille myös kaupungintalon ikkunapintoihin. Vuorentaustan uuden asuinalueen suunnitteluun liittyvä vuorovaikutus toteutettiin onnistuneesti verkkokyselyllä syksyllä 2020.

Lupa- ja valvontapalveluissa siirryttiin myös koronaepidemian myötä sähköiseen asiakaspalveluun. Välttämättömät tapaamiset oli mahdollista sopia etukäteen ajanvarauksella, kuten myös rakennuskohteissa tehtävät tarkistukset. Joulukuun 2020 ympäristölautakunnassa päätettiin asiakaspalveluperiaatteet, joiden pohjalta rakennusvalvonnan sähköistä asiointia ja neuvontapalveluita kehitetään edelleen.

3 Johtopäätökset

Noin 0,3 prosenttia kaupungin väestöstä sairasti Covid-19 -viruksen aiheuttaman taudin vuonna 2020, mutta koronatilanteeseen liittyvät rajoitustoimet koskettivat jollakin tasolla jokaisen asukkaan elämää. Sekä kaupungin oma hyvinvointitieto että valtakunnallista tilannetta kuvaavat asiantuntija-arviot osoittavat, että koronaepidemian vaikutukset uhkasivat vuonna 2020 Ylöjärven väestön hyvinvointia ja terveyttä monella tapaa.

Epidemiolla ja siihen liittyvillä rajoitustoimilla oli merkittäviä vaikutuksia varsinkin niiden hyvinvointiin ja toimeentuloon, jotka olivat jo ennen sitä eri tavoin vaikeissa sosiaalisissa tilanteissa. Lastensuojeluilmoitusten määrän selkeä kasvu viittaa lisääntyneeseen hätään lapsiperheissä. Yksin elävien ongelmat taas saattoivat jäädä entistä herkemmin havaitsematta rajoituksista ja toiminnan supistuksista johtuen. Elinpiiri kaventui ja yksinäisyys lisääntyi heillä entisestään, joskin koronatilanne rajasi mm. osallisuuden mahdollisuuksia ja kanssakäymistä kaikkien osalta.

Epävarmuus epidemian kestosta, sen vaikutuksista omaan ja läheisten terveyteen sekä toimeentuloon kosketti vuoden aikana kuntalaisia laajasti jatkuen edelleen vuonna 2021. On mahdollista, että mikäli epidemiatilanne pahenee ja pitkittyy, myös arkielämän kielteiset vaikutukset ja terveyden kannalta haitalliset elintavat lisääntyvät (THL 2020). Tämä voisi vaikuttaa edelleen heikentävästi kuntalaisten elämänlaatuun sekä pahoinvoinnin ja sairastavuuden lisääntymiseen.

Kaupungin palveluiden järjestämisessä koronaepidemian rajoitustoimet aiheuttivat lisääntyneitä tehtäviä, toimintojen uudelleen järjestelyjä, lisääntyneitä kustannuksia sekä terveydenhuollossa mm. hoitovajetta. Toistaiseksi väestössä ei kuitenkaan ole havaittu suurempia terveydellisiä vaikutuksia tämän johdosta, sillä kiireelliset asiat kuitenkin hoidettiin ja loppuvuoden aikana jonoja saatiin jo pääosin purettua. Koronaepidemia rauhoittuessa palvelujen kysyntä tulee kuitenkin

kasvamaan, jolloin kertynyt hoitovelka koituu maksettavaksi. Lopulliset vuoden 2020 aikana aiheutuneet koronaepidemian vaikutukset kaupungin väestöön ja palveluihin ilmenevät vasta pidemmän aikavälin kuluttua.

Vaikka koronaepidemian vaikutukset Ylöjärven asukkaiden hyvinvointiin ja palveluihin eivät vuonna 2020 olleet hyviä, ne eivät toisaalta olleet myöskään yksiselitteisen huonoja. Kiire väheni monen arjessa ja perheiden yhteinen aika lisääntyi rajoitusten ja etätoimintojen käyttöönoton myötä. Osalle etäopiskelu sopi ja auttoi keskittymään koulunkäyntiin entistä paremmin. Sama johtopäätös voitaneen tehdä osaa etätöihin siirtyneitä työkäisiä koskien. Koronaepidemian vaikutukset työttömyyteen eivät myöskään olleet niin negatiiviset, kuin mitä pahimmillaan odotettiin. Asukkaiden elintapojen muutoksissa havaittiin myönteisiäkin piirteitä. Esimerkiksi ulkoliikuntapaikkojen suosioista päätellen ylöjärveläiset löysivät ja ottivat käyttöön uusia liikkumisen tapoja.

Kaupunki mukautti toimintaansa vuoden aikana koronaepidemian hallitsemista edellyttäen tavoin ja pyrki priorisoimaan siinä väestönsä kaikkien ikäryhmien terveyden ja hyvinvoinnin. Vuosi 2020 vauhditti digitalisaation etenemistä kaupungin kehittäessä sähköisiä palveluitaan. Ne jäävät hyödyttämään kuntalaisia senkin jälkeen, kun koronaepidemia on ohi.

4 Valtuustokäsittely

Raportin laatijat

Anna Koski, hyvinvointikoordinaattori

Hyte-työryhmä:

Anna Koski, pj. EPT-ryhmä, puheenjohtaja

Kirsi Riihiohja, pj. Osallisuusryhmä

Pekka Mansikkamäki, pj. Turvallisuusryhmä

Paula Pasanen-Aro, pj. Mielenterveysryhmä

Marketta Tiihala, pj. LaNu-ryhmä

Mirko Harjula, pj. Kestävän liikkumisen ryhmä

Sirpa Ellala, hoito- ja kuntoutumispalvelujen johtaja

Minna Vallin, vapaa-aikajohtaja

Juha Liinavuori, talousjohtaja ja vt. kehitysjohtaja

Kaupungin johtoryhmä:

Pauli Piiparinen, vt. kaupunginjohtaja

Matti Hursti, sivistysjohtaja

Minna Kekarainen, henkilöstöjohtaja

Juha Liinavuori, talousjohtaja ja vt. kehitysjohtaja

Jukka Nurmi, vt. kaupunkirakennejohtaja

Kirsi Riihioja, vt. hallintopäällikkö

Anne Santalahti, terveys- ja sosiaalijohtaja

Raportin hyväksyminen

Kaupunginhallitus 26.4.2021

Kaupunginvaltuusto 24.5.2021

Lähteet

Kestilä, L., Härmä, V., Rissanen, P. (toim.) 2020. Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. Asiantuntija-arvio, syksy 2020. Raportti 14/2020, THL. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-578-0>

Klemetti, R., Vuorenmaa, M., Helakorpi, S. 2021. Vauvaperheiden hyvinvointi – FinLapset-kyselytutkimus 2020. Tilastoraportti 6/2021, THL. Osoitteessa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202103227990>